

УДК 321.02

Ц 65

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Херсонського національного технічного університету
(Протокол засідання Вченої Ради № 7 від 23 червня 2015 р.)*

Ціннісний вимір політичної діяльності: сепаратизм як фактор політичної нестабільності: Збірник наукових праць / Редколегія: Ю. М. Бардачов – голова, Ф. Г. Семенченко, Ю. О. Ватуля та ін. – Херсон: вид-во ПП Вишемирський В. С., 2015. – 136 с.

ISBN 978-617-7273-12-6

Редакційна колегія:

Ю.М. Бардачов, доктор технічних наук, професор (голова);
Ф.Г. Семенченко, доктор політичних наук, професор(заступник голови);
Ю.О. Ватуля, кандидат історичних наук, доцент;
О.О.Романовський, кандидат філософських наук, доцент
О.М. Момоток, старший викладач (відповідальний за випуск).

До збірника наукових праць увійшли матеріали доповідей та виступів на II (VI) Міжнародній науково-практичній конференції, яка відбулася 26-27 червня 2015 року.

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей. Редколегія залишає за собою право скорочувати та редагувати подані матеріали. Рукописи та дискети не повертаються.

УДК 321.02

ISBN 978-617-7273-12-6

© Херсонський національний
технічний університет, 2015
© ПП Вишемирський В. С., 2015

ЧИННИКИ СТАНОВЛЕННЯ СЕПАРАТИЗМУ В УКРАЇНІ: ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА

Довбиш Валерій Аркадійович

Вінницький національний технічний університет

1. Наукове розуміння сутності кожного соціального явища з об'єктивною необхідністю передбачає вивчення чинників його виникнення та розвитку. Стосовно такого досить нового для України явища як сепаратизм, чинники його становлення можна поділити на внутрішні та зовнішні, економічні, політичні, ідеологічні, культурні тощо.

2. Провідну роль серед них відіграє, звичайно, рівень задоволення широкими верствами населення власних економічних потреб та реалізація економічних інтересів. Економічна ситуація на Донбасі та в Криму, які на сьогодні є основними вогнищами сепаратизму в Україні, значною мірою відрізнялась від загальнонаціональних показників економічного розвитку України. Так, наприклад, за підсумками 2013 р. Луганська область зменшила виробництво на 9%, Донецька – на 6,5%, а загалом Україна – на 4,7%. Дефіцит Пенсійного фонду ще в 2011 р. у Донецькій області досягав 10 млрд. грн., у Луганській – майже 6 млрд. грн. Разом це було більше, ніж сума пенсійного дефіциту у Дніпропетровській, Одеській, Львівській та Харківській областях, взятих разом [1].

У Криму ж, хоча і спостерігалось з початку 2012 р. незначне зменшення темпів падіння промисловості, однак це все-таки було падіння! А в сільському господарстві, за повідомленням головного управління статистики АР Крим, в січні – травні 2013 р. загальні обсяги сільськогосподарського виробництва зменшились у порівнянні з січнем – травнем 2012 р. на 12,7 %, в т. ч. у сільськогосподарських підприємствах – на 21,8 %, а у господарствах населення – на 5,6 % [2].

При цьому середня заробітна плата у розрахунку на одного штатного працівника у Донецькій області в 2013 р. була на 300 грн. більшою, а в Криму – на 320 грн. меншою, ніж середня по державі [3]. Разом з тим, на кінець квітня 2014 р. в Україні було зафіксовано 3380 мільйонерів. З них 320 мешкало в Донецькій області. Саме там було

zareestrovano takozh bil'shu polovinu vitchiznykh milyarderiv [4]. Porjad z nimi, za informacieju Derzhavnoi sluzhbi statistiki Ukraini, v oblasti prozhivalo bil'sh nizh 165 tis. ofitsiino zareestrovanih bezrobotnikh[5].

Ljumpenizacija regionu, razjucha vidminnist' miZh jaljogidnimi statkami milyoniv i dohadami kil'koKh sotenyh spivvitcznykiv negativno vplivala na suspil'nu svidomist', formuvala ii protestne, separtists'ke sprjamuvannja. Takomu sprjamuvannju suspil'noi svidomosti dosit' shirokix verst Donbasu i Krimu takozh sprijala i sformovana prorosijs'kimi ZMI dumka pro znacno višcij, nizh u nas, dobrobut peresicnih громадян Росії, яку підтверджували і вітчизняні заробітчани, забуваючи, що мешканці головних міст та губерній РФ, у яких вони працювали, – це ще не вся держава.

3. Важливими соціально-політичними поштовхами розвитку сепаратизму на Сході та в Криму стала не так перемога Революції гідності та курсу на європейську інтеграцію, як: а) невміння (небажання?, нездатність?) переможців роз'яснити мешканцям цих регіонів свої головні, програмні цілі; б) значною мірою непродумані (можливо, навіть – провокативні) перші кроки центральної влади після втечі четвертого Президента України, особливо – в стінах парламенту України (наприклад, прийняття змін до Закону України «Про засади державної мовної політики»); в) досить активна позиція переможених щодо дискредитації своїх правонаступників; г) наступальна діяльність сусідньої держави, особливо – її військово-спеціальних підрозділів та ЗМІ; д) prorosijs'ka позиція південно-східних ЗМІ та мовчазне потурання їм з боку офіційної загальнодержавної влади; е) зрада представниками силових відомств на місцях (працівниками органів внутрішніх справ, прокуратури, військовослужбовцями тощо), особливо – середньої і керівної ланки, присязі на вірність Україні; є) низький рівень сформованості інститутів громадянського суспільства загалом в Україні, а особливо – у зазначених регіонах тощо.

4. Видається теоретично обґрунтованою теза, що саме відсутність гармонійних відносин між особою, суспільством та державою як головної риси зрілого громадянського суспільства є глибинною причиною нестабільності державного «тіла», основою формування соціальної опори сепаратизму. Свідченням цього (як доказ «від зворотнього») є історія перших років незалежності України, які характеризуються, на відміну від загальнодержавної суспільно-політичної ситуації 2013 р., бурхливим загальним соціальним піднесенням суспільства. Це проявилось у формуванні сотень громадських асоціацій, об'єднань, організацій за різними інтересами та у різних сферах, у становленні таких елементів громадянського суспільства як ринкова економіка, незалежні ЗМІ, у проведенні на дійсно демократичних принципах виборів Президента України в 1994 р. тощо.

Однак, згодом в Україні елементи громадянського суспільства перестали виконувати функцію приватно-організованого механізму вирішення суспільних проблем та природного гальма владних структур захопити владу. Остання була поділена між вітчизняними кланово-олігархічними об'єднаннями і перетворилась в головний інструмент задоволення їх вузьких інтересів та поглиблення внутрішніх соціально-політичних суперечностей.

5. До культурно-ідеологічних чинників вітчизняного сепаратизму належать: 1) відсутність об'єднаної загальнонаціональної ідеї та загалом державницької гуманітарної політики як політики захисту прав людини і громадянина; 2) практика ігнорування центром і місцевою владою принципу верховенства права, захисту прав і свобод людини як основного критерію діяльності державного механізму; 3) наявність залишків тоталітарного мислення та патерналізму, радянських стереотипів щодо відношення до Заходу та панування страху перед можливими наслідками євроінтеграційного руху України; 4) відсутність розвинених культурних обмінів між географічно протилежними регіонами України; 5) низький рівень загальнодержавного інформаційного поля; 6) недостатній рівень сформованості і активності патріотично налаштованих неурядових організацій; 7) досить тривала невизначеність зовнішньополітичного курсу держави; 8) могутній вплив пропагандистської машини РФ; 9)

низький рівень довіри населення до органів держави і органів місцевого самоврядування, їх посадових осіб; 10) тощо.

Література:

1. Отчет Совета Министров Автономной Республики Крым о своей деятельности в целом (комплексный) за 2012 год [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.crimea.ua/textdoc/ru/6/project/817pr.pdf>
2. Социально-экономическое положение Автономной Республики Крым за январь – май 2013 года. Сообщение Главного управления статистики в Автономной Республике Крым [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://feodosea.com/bisness/социально-экономическое-положение-а-2/>
3. Середня заробітна плата за регіонами в 2013 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nibu.factor.ua/ukr/info/socposobiya/sred-zarp-reg/sred-zarp-reg_13/
4. В Україні 3770 офіційних мільйонери, та 4 – мільярдери, - Міндоходів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rbc.ua/ukr/news/v-ukraine-3770-ofitsialnyh-millionera-i-4---milliardera---3007201314350>
5. Економічна активність населення віком 15-70 років* за 2013 - 2014 рр. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.dcz.gov.ua/statdatacatalog/document?id=350870>